

محسن پاک آیین

تحلیलगر مسائل بین الملل

نخستین نشست وزرای امور خارجه ایران، روسیه، ترکیه، آذربایجان و ارمنستان در قالب ۳+۳ تحت عنوان «توتب صلح، همکاری و پیشرفت در قفقاز جنوبی» در تهران برگزار شد. گرجستان به دلیل اختلافات مرزی خود با روسیه در این نشست حضور نداشت. در ارتباط با اهمیت این نشست در تثبیت صلح و امنیت و همچنین تحکیم همکاری‌های در قفقاز، نکات زیر قابل توجه است. برگزاری این نشست بعد از رویکرد سازنده جمهوری‌های آذربایجان و ارمنستان در پذیرش تمامیت ارضی یکدیگر و عدم تغییر مرزهای بین‌المللی، یک اقدام مهم و ضروری محسوب می‌شود. تصمیمات واقع‌گرایانه این دو کشور منجر به بازگشت قریه‌باغ به جمهوری آذربایجان و رفع سایه جنگ از استان سیونیک در ارمنستان و زمینه‌سازی برای تامین حقوق ارامنه قریه‌باغ شد. در عین حال، نشست چند جانبه تهران، با هدف تثبیت صلح و تحکیم همکاری‌ها میان همسایگان، یک ابتکار مهم دیپلماتیک تلقی می‌شود. واقعیت این است که کشورهای شرکت کننده، علاوه بر امتیاز همسایگی به دلیل ظرفیت‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی می‌توانند سبب افزایش تعاملات منطقه‌ای شده و قدرت‌های فرامنطقه‌ای را که با دخالت در قفقاز به دنبال تحصیل مطامع خود هستند، ناامید سازند. همکاری‌های کشورهای حاضر در نشست، به‌ویژه در حوزه‌های اقتصادی از جمله تجارت، انرژی و خصوصا حمل و نقل، نه تنها باعث تقویت اعتماد متقابل شده بلکه روند منازعه‌ها و اختلافات میان کشورها را به سوی دوستی و همکاری سوق خواهد داد. جمهوری اسلامی ایران با پذیرش احداث خط ریلی جمهوری آذربایجان از خاک ایران و در گذرگاه ارس، امکان دسترسی ریلی جمهوری آذربایجان از آغندب به نخجوان را فراهم کرده و با مشارکت مثبت خود، گام مهمی در مسیر حل اختلافات منطقه‌ای برداشته‌است. در طول سال‌های گذشته نیز ایران سخاوتمندانه مسیرهای حمل و نقل را برای جمهوری آذربایجان و ارمنستان و همچنین ترکیه باز گذاشته بود و در این نشست نیز اعلام کرد که کماکان از موقعیت ژئوپلیتیک خود برای تقویت ثبات در منطقه استفاده خواهد کرد. یکی از محورهای مذاکرات ۳+۳ در تهران، تداوم گفت‌وگوهای صلح بین آذربایجان و ارمنستان و حل اختلافات باقی مانده به‌خصوص در زمینه تحدید حدود و تعیین نقاط مرزهای دو کشور بود. در صورت تمایل باکو و ایروان، جمهوری اسلامی ایران با توجه به تجربیات حقوقی و فنی خود می‌تواند به عنوان یک مشاور امین، با دو کشور همکاری نماید. قطعاً تسریع در حل و فصل این اختلافات گام مهمی در جهت عادی سازی روابط جمهوری‌های آذربایجان و ارمنستان و تقویت تعاملات سازنده این دو کشور باشد. وجود اختلاف میان کشورهای گروه ۳+۳ نمی‌تواند مانع حضور فعال این کشورها در این قالب باشد و تردیدی نیست که حضور گرجستان در نشست‌های آینده موجب تکمیل فرایند همکاری و تقویت دوستی خواهد شد. در حال حاضر ترکیه با ارمنستان، آذربایجان با ارمنستان و روسیه با ارمنستان نیز اختلافاتی دارند اما این اختلافات مانع حضور فعال آنها در این نشست نشده‌است. اصولاً هدف اصلی این قبیل نشست‌ها، ایجاد همگرایی منطقه‌ای و کاهش اختلافات میان کشورهای همسایه است و گرجستان نیز می‌تواند با حضور فعال، منافع ملی خود را تامین نماید. اقدام ارزنده این نشست، توجه به مصائب مردم فلسطین و جنایات رژیم صهیونیستی علیه غیر نظامیان به‌خصوص زنان و کودکان بود که نشان از رویکرد مشترک گروه ۳+۳ در حمایت از مردم غزه و توقف سریع بمباران مردم بی‌دفاع دارد. در مجموع ابتکار جمهوری اسلامی ایران برای دعوت وزرای امور خارجه گروه ۳+۳ که با استقبال این کشورها مواجه شد، یک اقدام ارزشمند در جهت تثبیت صلح و تحکیم همکاری میان همسایگان بود. از این پس تمام کشورهای شرکت کننده باید در قبال تداوم دوستی و امنیت در قفقاز، احساس مسئولیت نمایند. طبعاً پیگیری توافقات و تداوم این نشست‌ها، می‌تواند برای آینده این منطقه، چشم‌انداز روشنی را ترسیم نماید.

خبر

علی محمد نمازی:

شاهد غافلگیری در نتیجه انتخابات نخواهیم بود

یک فعال سیاسی اصلاح‌طلب درباره فضای سیاسی برای انتخابات مجلس دوازدهم گفت: هر چند حدود ۴۰ هزار نفر برای ۲۹۰ کرسی مجلس شورای اسلامی ثبت‌نام کرده‌اند اما در بین ثبت‌نام‌کنندگان، چهره‌های شاخص کم هستند. همچنین فعلاً علامتی نیز از آنکه بخواهد فیلترهای تأیید صلاحیت کمتر شود به چشم نمی‌خورد. علی محمد نمازی عرصه فعالیت‌های سیاسی برای انتخابات را سرد توصیف کرد و افزود: ما شاهد فعالیت خاصی نیستیم و فقط گاهی فعالیت‌هایی از ناحیه اولوگرایان دیده می‌شود، اما جامعه به ویژه در شهرها و حوزه‌های انتخابیه بزرگ هنوز تب انتخابات ندارد. این عضو شورای مرکزی کارگزاران اظهار کرد: علامتی که نشانه غافلگیری در نتیجه انتخابات باشد مشاهده نمی‌کنم. اگر در مدت زمان باقی مانده پالس‌هایی به جامعه داده شود که خبری از سختگیری‌ها در روند بررسی صلاحیت‌ها نخواهد بود و چهره‌های شاخص تأیید صلاحیت می‌شوند؛ این شانس برای پرشور شدن انتخابات وجود دارد. وی ادامه داد: برخی شاید به تعداد افراد تأیید صلاحیت شده اشاره کنند و آن را نشانه باز بودن عرصه بداند اما واقعیت آن است که افراد گمنام نمی‌توانند تحرک در فضای انتخاباتی ایجاد کنند. به عبارت دیگر تحرک انتخاباتی افراد ناشناخته نمی‌تواند مردم را متقاعد به حضور در پای صندوق‌های کند.

آرمان‌ملی

کمال‌الدین پیرمودن در گفت‌وگو با «آرمان‌ملی»:

نباید راه‌های اصلاح تدریجی و مسالمت‌آمیز را بست

«برخی گمان می‌کنند در مشارکت حداقلی

پیروز میدان هستند

«حذف در ذات انقلاب اسلامی نیست

آرمان‌ملی – احسان انصاری: «حذف و خشونت جزو ذات هر انقلابی نیست در صدر اسلام، پیامبر اسلام(ص)، بعد از اینکه مکه را فتح کردند یکی را به بلندای کعبه فرستاد که بگوید: امروز، روز رحمت است. پس در ذات انقلاب اسلامی ما هم، خشونت نیست. مر حوم طالقانی در اوایل انقلاب می‌گفت خشونت را کنار بگذارید و تأکید داشتند که مقامات باید از افرادی باشند

«اولوگرایان و به خصوص طیف تندرو این جریان به دنبال خالص‌سازی در ساحت‌های مختلف قدرت و از جمله مجلس آینده هستند. چگونه می‌توان از روند خالص‌سازی جلوگیری کرد؟

در قانون اساسی ما، هیچ اصلی، جنبه انحصاری برای یک طبقه خاص را ندارد. اگر وقت دیدگاه جریان تندرو خاص وجه اسلامیت نظام در حاکمیت انحصاری در قدرت خلاصه شود که البته بخشی از روحانیت هم با تفسیر این جریان مخالف هستند. اما به نظر می‌رسد، وقتی این بیش گسترش پیدا کرد، آرام آرام به جمهوری‌نظام لطماتی وارد شد. آنها افرادی را که غیر از خودشان بودند، از قدرت کنار گذاشتند، لذا از چند سال اخیر، روند اختلاف بین بخشی از جامعه و این جریان آغاز شد. اگر چه در سال‌های اولیه انقلاب تا حدودی زیاد اعتدال حفظ می‌شد، اما پس از آن و به‌ویژه از مقطع ریاست جمهوری احمدی‌نژاد روند به سمت انحصار طبقاتی گرایش یافت. علت اینکه رودیکرد وسیع‌تر شد این بود که این جناح می‌دید بسیاری از مردم به‌او اعتماد ندارد و در مشارکت‌های حداقلی مردم در انتخابات‌ها پیروز میدان هستند، نسبت به شهروندان سوءظن پیدا می‌کرد و کوچک‌ترین اعتراض و حرکت آنها را براندازانه تلقی می‌نمود، لذا برای مهار مردم تصمیمات سخت می‌گرفت، هر چه فشار بیشتر شد و حق اعتراض قانونی مردم پاس داشته نشد و برخی در سیستم به مشارکت حداقلی مردم رضایت دادند، مردم هم از آنها دور تر شدند. در نهایت مردم نسبت به مصوبات و اقدامات و حتی تبلیغات آنها سوءظن پیدا کردند. در سال‌های اخیر کار به جایی رسیده است که بخشی از جامعه هر آنچه را که آنها تصویب یا تبلیغ می‌کنند، عکسش را انجام می‌دهند.

«چرا چنین اتفاقی رخ داده است؟

وقتی قدرت، کیفیتی کاستی پیدا کند، به طور طبیعی مردم را به دو دسته تقسیم می‌کند: یک اقلیت خودی و یک اکثریت غیر خودی که بی‌تردید خسران‌ها و بی‌اعتمادی‌هایی حاصلش است و به منافع سیستم و سرمایه اجتماعی آسیب وارد می‌کند. تاریخ هیچ وقت به عقب بر نمی‌گردد، بنایستی تمام راه‌های اصلاح تدریجی و مسالمت‌آمیز را بست.

الان ما مجمع اصلاح‌گرایان مطالبه‌گر کاندیداهای اقوام غیور ایرانی و دلسوزان نظام و کیان و مدافعین منافع مُلک و ملت به مردم می‌گوییم انقلاب نه، اصلاح، حذف و خشونت جزو ذات هر انقلابی نیست در صدر اسلام، پیامبر اسلام(ص)، بعد از اینکه مکه را فتح کردند یکی را به بلندای کعبه فرستاد که بگوید: امروز، روز رحمت است. پس در ذات انقلاب اسلامی ما هم، خشونت نیست و بنایستی حذف ملاک عمل قرار بگیرد. مر حوم طالقانی در اوایل انقلاب می‌گفت: خشونت و انتقام‌گیری را کنار بگذارید و تأکید داشتند که مقامات باید از افرادی باشند که دارای صلاحیت و از همه سلاایق و دیدگاه‌های سیاسی در مسئولیت و مناصب استفاده به‌عمل آورد و خواستار عفو عمومی بود.

هر گز نباید با طناب تندروهای به درون چاهی در ضدیت مردم رفت. در این مقطع خاص به نظر می‌رسد بیش از هر زمان دیگر باید به‌طرز گسترده توزیع قدرت سیاسی صورت پذیرد و صاحب منصبان، با جمع کردن بساط جریان خاص تمامیت‌خواه، هر چه زودتر به توزیع قدرت سیاسی اقدام کند.

سفیر سابق ایران در ارمنستان:

بیانیه پایانی ۳+۳ متوازن و رضایت‌بخش بود

نباید اجازه داد

خالص‌سازان به

جمهوریت نظام

آسیب‌بزنند

که دارای صلاحیت و از همه سلاایق و دیدگاه‌های سیاسی در مسئولیت و مناصب استفاده به‌عمل آورد و خواستار عفو عمومی بود. «جملات ذکر شده اظهارات کمال‌الدین پیرمودن، نماینده سابق مجلس شورای اسلامی در گفت‌وگو با «آرمان‌ملی» است. پیرمودن در این گفت‌وگو به مهم‌ترین چالش‌های کشور در فضای انتخاباتی می‌پردازد که در ادامه می‌خوانید.

و دشواری‌ها، چون به مردم سالاری دینی برای اعتلای ایران اسلامی و ارتقای سطح کیفیت زندگی ایرانیان باور دارند بایستی در عمل با انتخاب‌نمایندگان خود و حضور در پای صندوق‌های رأی و روشنگری، بساط تندروی و بحران‌سازی جریان ضد جمهوریت نظام را جمع کنند. حال که به دنیا نشان داده‌ایم از بلوغ فکری و اجتماعی برخورداریم و توانایی و درک لازم و کافی برای تشخیص مصالح خود را داریم و نیازی به رأی و نظر بیگانگان نداریم پس شایسته و ضروری است که این سرمایه عظیم را با اعطای آرای خویش به صندوق‌های رأی برای ساختن این دیار و توانمندی و ایران و قدرت چانه‌زنی صاحب منصبان دیپلماسی بین‌المللی و رفع تحریم ظالمانه آمریکا به کار گیریم. نمی‌توان بیش از این شاهد مشکلات معیشتی مردم بود، راه نجات کشور عبور از این وضعیت با مشارکت مؤثر مردم و ریسک و توانمندی و شجاعت نمایندگان آتی جست وجو کرده انتخابات رقابتی با حضور حداکثری اقوام، جوانان و زنان و سایر اقشار ایران زمین، بی‌شک در تضمین حقوق اساسی مردم و تثبیت حضور آنان در تعیین سرنوشت خویش مؤثر و پربرکت خواهد بود.

«یکی از مهم‌ترین انگیزه‌های مردم برای حضور در انتخابات تحول در شرایط اقتصادی آنهاست. در شرایطی که نشانه‌هایی از این وضعیت وجود ندارد چگونه می‌توان مردم را به مشارکت در انتخابات دعوت کرد؟

با شرایطی که اکنون اقتصاد جامعه ایران درگیر آن است، بهترین و تخصصی‌ترین کابینه‌ها نیز حداقل در کوتاه مدت، تحول اساسی نمی‌تواند ایجاد کند، حال که این کابینه اقتصادی، جای خود دارد. به همین دلیل باید با انتخاب نمایندگان کاربلد و تحول در تقنین، همه اندیشه‌ها را به میدان کشاند و به همه تجربه‌ها فراخوان داد. کلیت دانش و تجربه جامعه ایران باید به میدان بیاید و اصلاح عموم قوانین تاکارآمد صورت پذیرد. بی‌خاصیت کردن مجلس و عدم مشارکت اکثریت مردم در شکل‌گیری آن، هم مجلس را از رأس امور به ذیل می‌کشاند و هم اینکه، این باور را در ملت فراهم می‌آورد که رأی و نظر آنان در اعمال حاکمیت نافذ نیست و صدای آنان در مجلس و مراکز تصمیم‌گیری شنیده نمی‌شود. بی‌تردید به منظور توجه به رفع مشکلات معیشتی مردم مشارکت سرنوشت ساز ملت در انتخابات مجلس اسفند ماه بسیار ضرورت دارد تا از بازگرداری‌های متعدد منفی در مجلس و بار شدن هزینه‌های نامناسب بر دوش ملت جلوگیری به‌عمل آید. مردم انتظار دارند منتخبی دوش موقعیت محیطی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی بهتری را برای آنان فراهم کنند و با این نمایندگان حداقلی، مراتب شدنی نیست. امام را حلال در طول رهبری حکیمانه‌اش همواره مجلس را به مثابه کانون اقتدار نظام تلقی می‌کرد، چراکه مجلس شورای اسلامی، مظهر اعلای حاکمیت مردم، نه دولت و به‌ویژه جریان خاص، در نظام جمهوری اسلامی ایران است. نظارت قانونی مجلس بر هر دستگاه و نهادی ضامن سلامت آن است و بخش‌هایی از حکومت که خود را از نظارت مجلس محروم کرده‌اند خود بیش‌ترین لطمه را متحمل می‌شوند. مجلس باید فریادگر مطالبات و آلام ملت و مدافع خواست با اولویت آنان باشد، دنیا حق حاکمیت مردم بر سرنوشتشان را می‌ستاید.

در صورتی که به هر حال از دید ژئوپلیتیکی هم در منطقه قفقاز جنوبی حساب می‌شود و ارتباطات انرژی، حمل‌ونقلی، مسائل سیاسی، تحرکات مرزی، فرهنگی و اقلیتی با کشورهایی مثل ارمنستان و آذربایجان دارد و نمی‌تواند پیوند خود را به این منطقه نادیده بگیرد. اما مطلب مهم برگزاری این نشست آن هم با حضور وزرای امور خارجه کشورها این بود که با توجه به تحولات و اتفاقات ۱۵ مهر، به نظرم می‌توانیم یک مقدار ارزیابی بسیار مثبتی داشته باشیم. سفیر پیشین ایران در ارمنستان در خصوص ارزیابی خود از بیانیه‌ای که بعد از برگزاری این نشست منتشر شد، گفت: نشست یک روزه بود و با توجه به مسائل منطقه‌ای و اهمیت بحث خاورمیانه و بحران غزه، بیانیه پایانی را یک بیانیه متوازن دیدم. زیرا به تمام نکات مورد نظر از جمله استقبال از صلح، روابط پایدار، تأثیر نقش مثبت همکاری‌های طرفین و دو جانبه و تأکید ویژه بر اجرای تعهدات، دعوت مجدد از گرجستان برای حضور در این نشست توجه داشت و همچنین بند آخر هم اشاره‌ای به مسأله غزه داشت. بنابراین یک بیانیه متوازن، رضایت‌بخش و خوب برای ۵ کشور تنظیم شد.

نگره

معضل عدم پیگیری برنامه‌ها

آخرین اخبار مربوط به تلاش‌های ایران برای توسعه روابط تجاری و اقتصادی خود با بین‌الملل زیر سایه به عضویت درآمدن در اتحادیه‌های منطقه‌ای و جهانی، به بریکس و اظهار نظرات درباره عضویت ایران در این اتحادیه بازمی‌گردد. با وجود رویکردهای مثبت داخلی و خارجی برای پیوستن ایران به اتحادیه بریکس، چند مدتی است که خبری درباره پیشرفت مذاکرات و یا برنامه‌های پیش‌رو در این باره منتشر نشده است. پیش از این کارشناسان در رابطه با اهمیت ایجاد بسترهای فنی، لجستیکی و حتی قانونی برای توسعه روابط تجاری و اقتصادی با کشورهای عضو اتحادیه بریکس تأکید کرده بودند. حتی برخی مدیران نیز به کمبودهای موجود ادعان داشته و تدوین برنامه‌های جدی برای برطرف کردن خلاها را ضروری دانستند. با گذشت چند ماه از این اظهارات، خبر جدی و جدیدی درباره راهکارهای تدوین شده، مسیرهای درپیش گرفته شده برای ایجاد روابط مستحکم و متقابل اقتصادی اعلام نشده است. با وجود موج‌های خبری متعدد درباره عضویت ایران در بریکس و تب‌وتاب نظرات برای اعلام پیامدهای مثبت این عضویت، این سکوت کمی غیرمنطقی به نظر می‌رسد، اما اگر به عملکرد ایران درباره همکاری‌های بین‌المللی نگاهی بیندازیم، این موج‌های مقطعی سابقه‌ای دربرنه دارند.

«معضل عدم پیگیری برنامه‌ها

تکاپو برای پیوستن به اتحادیه‌ها و مجامع اقتصادی و تجاری، رویکرد جدیدی در ایران نیست. اکو، اوراسیا، شانگهای و در سال‌های اخیر بریکس، همگی جزو مهم‌ترین اتحادیه‌های اقتصادی در منطقه بوده و ایران نیز همواره تلاش داشت تا با عضویت در آن‌ها، جابای خود را در میان روابط تجارت منطقه‌ای محکم کند. ظرفیت‌های چندگانه ایران و برتری موقعیت‌های ژئوپلیتیکی آن، فرصت خوبی را در اختیار مدیران برای ریزینی با سایر کشورها فراهم می‌ساخت، اما بهره‌مندی از پتانسیل‌های منطقه‌ای، تنها با برگزاری جلسات حاصل نمی‌شود. پیگیری، ممارست و تلاش برای انجام اقدامات اجرایی در راستای توسعه فعالیت‌های مشترک تجاری، حلقه مفقوده‌ای است که باعث شده حتی پیوستن ایران به برخی از اتحادیه‌های منطقه‌ای نیز نتواند دروازه گشایش‌های بازرگانی و اقتصادی باشد.

«پتانسیل‌های طلایی بریکس

مسعود برهنم، عضو اتاق بازرگانی مشترک ایران و آفریقا به پتانسیل‌های اقتصادی و سیاسی اتحادیه بریکس اشاره کرد و گفت: کشور‌های حاضر در اتحادیه بریکس، حدود ۴۰ درصد از جمعیت دنیا را تشکیل داده‌اند. در کنار آن حدود یک‌سوم تولید ناخالص ملی جهانی توسط این کشورها تامین می‌شود. وی تصریح کرد: تمامی این آمارها، باعث شده تا اتحادیه‌های غربی به‌ویژه آمریکا، طی سال‌های اخیر نگاهی ویژه به ظرفیت‌های این منطقه داشته باشد. همچنین از سویی دیگر، آمریکا نگران توسعه یافتن قدرتمند شدن اتحادیه بریکس است؛ بنابراین از حضور کشورهایی مانند ایران (که زاویه نگاه شدیدی با آن‌ها دارد) در این اتحادیه، استقبال نمی‌کند. این فعال تجاری ادامه داد: تنش‌های حاضر در جهان مانند جنگ‌های رخ داده در نقاط مختلف جهان، باعث شده تا توجهی ویژه‌تر به ظرفیت‌های تجاری و تولیدی بریکس شود. در حال حاضر دو مسأله درباره بریکس و فعالیت‌های آن مطرح است: نخست گسترش این اتحادیه با افزایش علاقه کشورها به پیوستن به آن و نکته دیگر ارزش میان‌بارها درباره آن صحبت شد. اگر ایران نتواند بسترهای مورد نیاز برای پیوستن به این اتحادیه را تهیه و تامین کند، بی‌شک از مزایای آن بی‌بهره خواهد شد.

«از بازی جان‌نابیم

این فعال بازرگانی در ادامه صحبت‌های خود تأکید کرد: ما سابقه‌ای دیرینه در از دست دادن فرصت‌ها داریم. به عنوان مثال ایران می‌توانست یک بازیگر مهم تجاری در منطقه پس از شکل‌گیری جنگ روسیه و اوکراین شود اما با بی‌توجهی به نیازها، این فرصت از دست رفت. پیش‌تر به ظرفیت بریکس و اهمیت جهانی آن پرداخته شد؛ اگر ایران بخواهد روند سابق را در پیش گیرد، مجدد از بازی کنار بافته و سود همکاری با بریکس عاید سایرین خواهد شد.

«نگرانی از آینده برنامه‌ها

در حال حاضر خبری مبنی بر برنامه‌های در حال پیگیری و تسریع عضویت ایران در بریکس و توسعه همکاری با این اتحادیه منتشر نشده و معلوم نیست چه رویکردی در این باره اتخاذ شده است. امید آن می‌رود آینده بهره‌مندی از تقویت روابط تجاری با بریکس، داشته تجربه‌های پیشین با نافر جامی همراه نباشد.